

Közös rendezvénnnyel indult a REDISCOVER projekt

Mintegy 1 569 394,47 EUR vissza nem térítendő támogatást nyert a Duna Transznacionális Program keretében a *DTP2-084-2.2, A Duna régió rejtett zsidó örökségének újrafelfedezése és kiaknázása* című, REDISCOVER rövid megnevezésű projekt, melyet a Duna régió 8 országát képviselő következő 18 szervezet valósít meg a projekt megvalósítására tervezett 3 év alatt:

Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata (mint vezető kedvezményezett); továbbá Szeged és Térsége Turisztikai Nonprofit Kft; Galati Város Önkormányzata; Temesvár Város Önkormányzata; Regensburg Város Világörökség Menedzsmentje; Kulturális, Idegenforgalmi és Sport Intézet Muraszombat; Eszék Város Önkormányzata; Szabadkai Városi Múzeum; Kotor Önkormányzata; és Banja Luka Önkormányzata (mint kedvezményezettek).

A partnerség hasonló történelmi háttérrel, zsidó kulturális örökséggel, és turisztikai célkitűzésekkel rendelkező városok részvételén alapul. A megvalósításához azonban a kedvezményezett szervezetekkel szoros kapcsolatot ápoló olyan helyi tematikus partnerek is hozzájárulnak, akik nélkül a siker elképzelhetetlen: Szabadka Város Önkormányzata, Muraszombat Város Önkormányzata, a Szegedi Zsidó Hitközség, a Temesvári Zsidó Hitközség, a Romániai Zsidó Közösségek Szövetsége, az Eszéki Zsidó Hitközség, a Montenegrói Zsidó Hitközség, a Banja Lukai Zsidó Hitközség, valamint a Román Nemzeti Kisebbségi Kutató Intézet.

A Duna régió mai zsidó társadalma meglehetősen szétagolt. A fővárosok és a nagyobb regionális központok jelentős fennmaradó közösségekkel rendelkeznek, melyek jelentős szerepet játszanak a zsidó vallási és kulturális örökség megőrzésében. A kulturális idegenforgalmi piac jól ismert örökségközpontjaihoz kapcsolódó közepes méretű városok számára a fő kihívást a tárgyi és szellemi zsidó kulturális örökség elemeinek feltárása jelenti, melyre turisztikai céllal hasznosítható, versenyképes turisztikai termékek kialakítása alapozható.

A projekt keretében a zsidó kulturális örökség ismételt felfedezése azt jelenti, hogy a nagyközönség számára jól ismert tárgyi örökség (zsinagógák, temetők, emlékhelyek, köz / üzleti / lakóépületek) mellett a mainstream közösség és a látogatók által kevésbé ismert szellemi örökségi elemek felfedezésére, és kreatív attrakciókká formálására is sor kerül. Ezzel összefüggésben elsősorban a művészet, az események, a személyes vallomások, a kiemelkedő személyiségek története és öröksége köréből származó szellemi örökség feltárására kerül sor. A megvalósítás eredményeként a projekt olyan városok számára nyújt segítséget versenyelőnyök kialakításában, ahol a zsidó kulturális örökségi látnivalók egyébként kevésbé fellelhetők.

A projekt fő célja a rejtett szellemi örökség felfedezése, újjáélesztése és bemutatása a partner városok helyi szinten elérhető zsidó kulturális örökségével együtt, melyre alapozva a széles közönség számára is elérhető, közös, szinergikus turisztikai eszköz / szolgáltatás létrehozása valósul meg.

A REDISCOVER projektet elindító konferenciájára és a megvalósító partnerek első találkozására a projekt vezető kedvezményezettje, Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata rendezésében került sor 2018. július 5-6-án Szegeden, az IH Rendezvényközpontban. A

résztevők köszöntése után a téma szakértőiként jegyzett egyetemi oktatók inspiráló és magas színvonalú előadásokat tartottak a közönség számára. A Szegedi Tudományegyetemről érkező Dr. Marjanucz László a különböző szegedi zsidó csoportok együttélésének és a város fejlődésben betöltött szerepük történelmi folyamatait tárta a nagyközönség elé. Dr. Glässer Norbert (Szegedi Tudományegyetem) és Zima András (Budapesti Zsidó Tudományegyetem) előadása betekintést nyújtott a változó zsidó közösségi életbe, a helyi társadalmi fejlődésben betöltött szerepekbe. Végül, de nem utolsó sorban Dr. Frauhammer Krisztina (Szegedi Tudományegyetem) előadása a Duna-régió judaizmusának írott forrásaiban megjelenő szellemi örökségi elemekről tartott előadást.

A nyitókonferenciát követően a projekt megvalósításában résztvevő partner szervezetek számára nyílt lehetőség közös szakmai műhelymunkára, melynek során a megvalósítás kereteinek felállítására, és a partnerek részéről a projekt megvalósításában résztvevő szakemberek megismerésére kerülhetett sor. A projekt megvalósításának 36 hónapos időtartama 2021. május 31-ig tart.

Helyi érdekeltek találkozási a REDISCOVER projekt megvalósításában résztvevő partner szervezeteknél

A REDISCOVER projekt azon fő célkitűzésével összhangban, hogy a partnerségben résztvevő városok zsidó kulturális örökségében rejlő feltáratlan lehetőségekre építve korunk elvárásainak megfelelő idegenforgalmi megoldások kialakítása valósuljon meg, a projekt tematikus tevékenységének első lépéseként valamennyi partner város a helyi közösség részvételén alapuló módszer segítségével felmérést végez, melynek eredményeként kialakítja a helyi, tárgyi és szellemi zsidó kulturális örökségi elemeket integráló portfólióját. A munka során a helyi érdekeltek különösen hangsúlyos szerephez jutnak, mobilizálásuk céljából a REDISCOVER projektpartnerek 2018. november 1-jétől 2018. december 20-ig helyi szintű találkozók megrendezésére vállalkoztak az érdekeltek felek részvételével.

Ezen találkozók alkalmával a helyi érdekelteknek lehetőségük nyílt megismerkedni a projekt legfontosabb tevékenységeivel, a várt eredményekkel és fő célkitűzésekkel. Emellett kiemelt hangsúlyt kapott a helyi érdekeltek jelentőségének ismertetése, bemutatásra került projekt kezdeti szakaszában betöltött szerepük, továbbá tudatosításra került a megvalósítás későbbi szakaszaiban kulcsfontosságú szerepvállalásuk, amely elsősorban a projekt eredményeinek terjesztése, a meglévő ismeretek és tapasztalatok megosztása, vagy új ötletek felvetése terén ragadható meg.

A helyi érdekeltek körében szakemberek széles köre található, köztük a helyi önkormányzatok, turisztikai szervezetek, a kulturális örökség megőrzéséért felelős helyi szervek képviselői, a téma szakértői, a helyi kereskedelmi kamarák szakemberei, a helyi zsidó közösség tagjai és prominens személyiségei. Az érdekeltek helyi csoportjainak első hangsúlyos szerepe a projekt keretében valamennyi partner által létrehozandó helyi **Personal History File** témájának meghatározása volt. A REDISCOVER projekt során a projektet népszerűsítő közösségi média poszt-sorozat keretében a partnerek által elkészített egy-egy Personal History File kerül megosztásra, amely személyes interjú keretében a helyi zsidó kultúra egy-egy szegmensét

hivatott népszerűsíteni a nagyközönség körében. A helyi érdekeltek jelentős szerepet játszottak az adott projektpartner által készített Personal History File témájának meghatározásában, illetve ennek megfelelően a potenciális interjúalany kiválasztásában. Az interjúalanyok körében a helyi zsidó közösségek kiemelkedő személyiségeit, a zsidó kulturális örökséggel kapcsolatos jelentős szakértelemmel rendelkező szakértőket, illetve turisztikai szakembereket találunk. Az interjú-sorozat a projekt Facebook felületén kerül megosztásra:

<https://www.facebook.com/rediscover.interreg/>

A helyi érdekeltek találkozási során a szakmai munka első lépéseként a helyi zsidó kulturális örökség repozitóriumának kialakítását támogató módszertan került a megbeszélés fókuszába. Kulcsfontosságú kérdésnek bizonyult azon fő kategóriák meghatározása, amelyek mentén a tárgyi és szellemi örökség elemei azonosításra, majd a városi szintű repozitóriumokba beemelésre kerülnek. A tárgyi örökségi elemek között elsősorban a zsinagógák, temetők, egyéb szakrális épületek, lakóépületek, iskolák és szociális intézmények kerülnek feltérképezésre, bár a projekt keretében a fő hangsúly a mindeddig rejtett szellemi kulturális örökségi elemekre helyeződik, ezek körében is elsősorban a dalok, zene, tánc, irodalom, konyhaművészet, kézművesség, tudományok, személyes hitvallások, szóbeli történelem, kiemelkedő személyiségek öröksége kerül feltérképezésre. Sok esetben hatalmas mennyiségű információ áll rendelkezésre a helyi zsidó kulturális örökséggel kapcsolatban, ami olyan értékelési módszer kialakítását is szükségessé teszi, amely az egyes örökségi elemekben rejlő idegenforgalmi potenciál értékelését is támogatja. A helyi repozitóriumok a későbbiekben egy közös, web-alapú turisztikai szolgáltatási és vonzerő-portfólió alapjául szolgálnak majd.

Séta Temesváron

A REDISCOVER projekt keretében Temesvár Város Önkormányzata a város zsidó közösségével együttműködésben kísérleti jellegű Temetői séta megrendezésére vállalkozott, mely egyúttal workshop funkciót töltött be a projektpartnerek számára. A **WALKSHOP** elnevezést kapott speciális workshop Zvika Kfir Rabbi és Gabriel Székely vezetésével a temesvári zsidó kulturális örökségi helyszínek esettanulmányaként szemléltette a projektpartnerek számára a helyi tárgyi és szellemi örökségi elemek ötvözésének lehetséges módját. A séta a helyi zsidó kulturális örökségi elemek széles körét átfogóan valósult meg, érintett zsinagógákat, a zsidó temetőt, a zsidó építészek által tervezett reprezentatív épületeket, valamint a helyi zsidó közösség központját, de ismertetésre került a prominens helyi zsidó családok története is.

A WALKSHOP a szakmai munkát, és a végrehajtás módszertanát megalapozó eszközként került kidolgozásra, a résztvevők közötti tudásmegosztásra, valamint a helyi zsidó kulturális örökség megismertetésére. A séta lehetőséget biztosított a város turisztikai potenciáljának bemutatására, a résztvevők által leginkább érdekesnek talált főbb látványosságok tesztelésére, valamint az ilyen típusú turisztikai attrakció ütemezésével, és a megvalósítás során jelentkező logisztikai kihívásokkal kapcsolatosan felmerülő kérdések azonosítására.

A WALKSHOP során a résztvevők látogatást tettek a helyi zsidó temetőben, ahol a város legrégebbi, a 17-ik századból származó sírja is található. A temető látogatást Zvika Kfir rabbi

vezette, aki a résztvevők számára bemutatta Temesvár zsidó vallási közösségének történelmét. Ennek során a rabbi kitért a szefárd és askenázi zsidók történetére, bemutatta a zsidó temetési hagyományokat, és érdekfeszítő előadást tartott az elmúlt három évszázad során a zsidó vallást érintő változásokról, amelyek végső soron a zsidó közösségek körében az ortodox és a neológ ág elkülönüléséhez vezetett. A két ág közötti különbségek tükröződnek a sírok stílusában és a nagymértékben különböző temetkezési formákban is, mindez pedig a zsidó hagyományoknak való megfelelés, illetve az osztrák-magyar vagy romániai kultúrához való asszimiláció szintjét is tükrözi. A séta során a résztvevők különböző típusú sírokat látogattak meg a legújabbtól a 17. századból származó legrégebbiig, és a rabbi tolmácsolásában megismerkedhettek a sírokon alkalmazott szimbólumokkal és vallási jelentésükkel. A séta Oppenheimer rabbi sírját is érintette, aki a 19. században élt, és akit egyesek a mai napig „csodatevőként” tartanak számon. Sírhelyét rendszeresen látogatják, főként nem zsidó származásúak, akik látogatásuk alkalmával imákat és kéréseket hagynak hátra. A rabbi kitért azon zsidó szokás magyarázatára is, hogy miért hagynak a látogatók a sírokon virágok helyett kis köveket. A szokás szoros kapcsolatban áll azon ténnyel, hogy a judaizmus a hangsúlyt a holtak emlékének ápolása helyett az életre helyezi.

A séta során a projektpartnerek meglátogatták az Iosefin zsinagógát, amely Temesvár három zsinagógájának egyike, és amely még mindig zsinagógaként működik. A látogatás alkalmával a résztvevők bepillantást nyertek a mikve vallásban betöltött szerepébe, a zsidó vallási rituálék világába, és a zsidó közösségek hitéletének mindennapjaiba. Ezt követően a séta a város történelmi központjában folytatódott, Székely Gabriel vezetésében, aki bemutatta a zsidó építészek által tervezett, illetve a zsidó lakosság egykori tulajdonában álló építészeti örökség legfontosabb elemeit. Az építészeti emlékek jelentős része Baumhorn Lipót építész munkásságához köthető.

A séta végén a résztvevőket a temesvári zsidó közösség látta vendégül. Az elnök, Luciana Friedmann bemutatta a közösség különösen gazdag kulturális és társadalmi tevékenységét, az idősgondozási programokat, a hagyományos ünnepeket és a szokásokat. A projektpartnerek előadást hallhattak *A zsidó Temesvár nyomában* című könyvről, melyet az elhunyt Dr. Ernest Neumann rabbi lánya szerzett. Az este zárásaként a szervezők lehetőséget teremtettek a résztvevők számára, hogy megismerkedhessenek a zsidó konyhaművészet ízlésvilágával.

Hamarosan ...

A REDISCOVER projekt megvalósítása az első fontos szakaszba érkezett. A projektpartnerek gondozásában összeállításra kerültek a zsidó kulturális örökségi elemek helyi repozitóriumi, amelyek a következő hónapok során megrendezésre kerülő helyi termékfejlesztési műhelysorozat alapját képezik.

A műhelysorozat első elemeként valamennyi partner városban **“Inventory Workshop”** megrendezésére kerül sor. Ezen workshopok keretében a projektpartnerek a helyi zsidó kulturális örökségi repozitóriumok áttekintésére, más partner városok inspiráló esettanulmányainak bemutatására és a potenciális helyi és közös turisztikai termékek vonatkozásában ötletgyűjtésre összpontosítanak.

A folyamat második lépéseként a helyi turizmus fejlesztésében érdekelt partnerek számára **„Capacity Building Workshop”** kerül megrendezésre, melynek keretében a résztvevők számára lehetőség nyílik közös kezdeményezések kidolgozására, turisztikai termékfejlesztési folyamatban való részvételle. A workshop résztvevői az érintett helyi szakmai szervezetek, a kis- és középvállalkozások, valamint a helyi civil szervezetek közül kerülnek kiválasztásra. A rendezvény céljai között jelenik meg a mind az egyén, mind pedig az intézmény szintjén készség-fejlesztésként hasznosuló képzési elem, melynek fő témakörei között említhető az együttműködési készségek fejlesztése, termékfejlesztési módszertan és képzés, üzleti tervezési módszertani képzés.

A termékfejlesztési műhelysorozat utolsó állomásaként minden partnervárosban megrendezésre kerül a **„Match-making Workshop”**, amelynek során a helyi érdekeltek, turisztikai szolgáltatók és a kapcsolódó intézmények részvétele különös hangsúlyt kap. Ezen szakmailag körülhatárolt, moderált események célja már az integrált idegenforgalmi kezdeményezések, valamint a kiválasztott érdekeltek közötti együttműködési lehetőségek azonosítása, ehhez kapcsolódóan pedig más partner városok esettanulmányainak bemutatása.

Lauscher Lipót – Szeged árvízi fotósa kiállításához

Szeged városának 140 éves nagyárvízi évfordulójára emlékező ünnepség-sorozat tematikájához szorosan illeszkedve a Szegedi Nemzeti Színházban 2019. március 12-én nyílt meg Lauscher Lipót zsidó származású helyi fotós árvízi képeit bemutató kiállítás, amely a REDISCOVER projekt keretében került megrendezésre.

A széles tömegeket megmozgató városi kulturális rendezvénysorozatba illeszkedő esemény révén az eddiginél jóval szélesebb körben nyílt lehetőség promótálni és láthatóvá tenni a REDISCOVER projektet, valamint annak helyi szintű zsidó kulturális örökség adatbázisához összegyűjtött kutatások eredményeit. A tárlat az eredeti helyszínen egy hónapig volt megtekinthető, ezt követően a városházán kerül kiállításra, ahol 2019. május 21-én a Szeged Napja alkalmából rendezett „Nyitott Városháza” program keretében további érdeklődők tekinthetik meg.

A kiállítás anyag vándorkiállítás céljából az idei évi szegedi nagyárvízi ünnepségsorozataik színesítése céljából felajánlásra került Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzatának kulturális központja (Szent-Györgyi Albert Agora), valamint további hét művelődési intézménye részére. Művelődési házaink Szeged teljes területét lefedik, így Lauscher Lipót kiemelkedő munkásságának zsidó kulturális öröksége a városunk minden részében ismertté válhat. Művelődési házainkon kívül a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara XII. Nemzetközi Építésügyi Konferenciáján (2019. május 24.), a szegedi nagyárvíz 140. évfordulója kapcsán megrendezett szakmai eseményén is bemutatásra kerül Lauscher Lipót munkássága.